

Gdańsk, 25.06.2019 r.

**RAPORT KOŃCOWY
Z PROJEKTU SZANUJĘ-SEGREGUJĘ**

www.szanujesegreguje.pl

**Badanie ilości odpadów komunalnych wyprodukowanych
w 5 gospodarstwach domowych w terminie 08.04 – 29.04.2019 r.**

I pomiar ilości odpadów	15.04.2019	23.04.2019	30.04.2019	całość z okresu
Rodzina 1 2 dorosłe osoby (senior)	3,5 kg	7,10 kg	4,7 kg	15, 30 kg
Rodzina 2 2 dor.osoby + niemowlak	18,5 kg	27 kg	18,3 kg	63,80 kg
Rodzina 3 4 dor. osoby (niemowlak + 5 lat)	16,1 kg	16,50 kg	15,7 kg	48,30 kg
Rodzina 4 2 dorosłe osoby	6,7 kg	7,70 kg	7 kg	21, 40 kg
Rodzina 5 2 os. Dorosłe + dziecko (9 lat)	13 kg	20,20 kg	14,2 kg	47,40 kg

Badaniu poddano odpady komunalne zebrane przez 5 gospodarstw domowych w ciągu 21 dni, od 08.04 do 29.04.2019. Rodziny zbierały odpady w 120 l. worki w podziale na pięć frakcji: papier, tworzywa sztuczne i metale, szkło, resztkowe, bio. Gospodarstwa domowe zostały zróżnicowane pod kątem liczby członków, rodzaj zabudowy, wieku uczestników.

Ilość wytwarzonych odpadów komunalnych w gospodarstwie domowym zależy od wielu czynników, z których do głównych należą: liczba osób, standard życia i związany z tym poziom konsumpcji wyrobów czy świadomość ekologiczna. Wpływ na rodzaj i ilość wytwarzanych odpadów mają również: rodzaj obszaru, na którym są one wytwarzane, gęstości zaludnienia, typ zabudowy, obecność obiektów użyteczności publicznej oraz obecność, rodzaj i wielkość placówek handlowych i drobnego przemysłu lub usług.

Badane gospodarstwa domowe zlokalizowane były w czterech dzielnicach Gdańska: Przymorze Małe i Duże, Suchanino, Ujeścisko-Łostowice. Dwa z trzech gospodarstw domowych posiadały ogródek, tak zwaną przestrzeń zieloną (parter w bloku i szereg), cztery z pięciu gospodarstw zlokalizowane były w budynkach wielorodzinnych.

Badane gospodarstwa domowe były zróżnicowane pod kątem liczby osób:

RODZINA 1 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch seniorów

RODZINA 2 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny i jednego niemowlaka

RODZINA 3 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny (wiek 30+) z dwójką małych dzieci (z czego jeden niemowlak)

RODZINA 4 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch pokoleń kobiet (45+ i 25+)

RODZINA 5 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny i dziecka (10+)

Wszystkie biorące udział w projekcie rodziny zadeklarowały segregację odpadów w swoich domach oraz gotowość podjęcia nauki w celu poszerzenia własnej świadomości ekologicznej.

I ODBIÓR ODPADÓW

W pierwszym badaniu ilości odpadów komunalnych wytworzonych w okresie 08-15.04 (tydzień) prezentowały się następująco:

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	15.kwi
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	1	0,7	1	0,4	0,4	1+1 (seniorzy)	3,5
	Objętość	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1		0,7
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	2,9	1,3	3,1	1,2	10	2+1 (niemowlak)	18,5
	Objętość	0,3	0,6	0,3	0,5	0,5		2,2
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	1,3	2,1	5,6	1,6	5,5	2+2 (w tym niemowlak)	16,1
	Objętość	0,1	0,7	0,5	0,3	0,5		2,1
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	2	2,2	1,7	0,5	0,3	1+1 (kobiety)	6,7
	Objętość	0,3	1	1	0,1	1		3,4
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	8,5	1,4	0	1,5	1,6	2+1 (dziecko 10 lat)	13
	Objętość	1	0,7	0	0,7	0,5		2,9

W grupie badanych największą wagową ilość wytwarzanych odpadów przypadła na RODZINY 2 i 3, z czego należy zwrócić uwagę, że obie rodziny opiekują się niemowlakami i używają pieluszek jednorazowych, które kierowane są do strumienia resztkowego.

II ODBIÓR ODPADÓW

Drugi odbiór odpadów przypadła po świętach. Ilości zebranych odpadów doskonale pokazują jak święta czy dni wolne sprzyjają produkcji w naszych domach odpadów komunalnych. W niektórych rodzinach wzrost sięgnął ponad czterdziestu, a nawet stu procent. W wywiadzie pogłębionym z rodzinami okazało się, że wynikało to z większej liczby osób goszczących w ich domach w tych dniach.

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	15.kwi	23.kwi	wzrost
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	2,2	1,2	2,5	0,4	0,8	1+1 (seniorzy)	3,5	7,1	103%
	Objętość	0,7	0,4	0,2	0,1	0,2		0,7	1,6	
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	5,8	1,9	6	1,7	11,6	2+1 (niemowlak)	18,5	27	46%
	Objętość	0,6	1	1	0,5	1,2		2,2	4,3	
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	3,1	2,3	0,8	3,8	6,5	2+2 (w tym niemowlak)	16,1	16,5	2%
	Objętość	0,4	1	0,2	1	1		2,1	3,6	
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	2	1,6	1,2	0,4	2,5	1+1 (kobiety)	6,7	7,7	15%
	Objętość	0,6	0,8	0,4	0,1	0,4		3,4	2,3	
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	7,6	1,7	0	1,2	2,4	2+1 (dziecko 10 lat)	13	12,9	0
	Objętość	1	0,5	0	0,4	0,5		2,9	2,4	

III ODBIÓR ODPADÓW

Ostatni odbiór odpadów przypadła na 29 kwietnia. Wyniki wyglądały następująco.

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	30 kwi.
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	1	1	1,3	0,4	1	1+1 (seniorzy)	4,7
	Objętość	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2		0,9
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	3	1,5	2,6	1,2	10	2+1 (niemowlak)	18,3
	Objętość	0,4	0,9	0,4	0,5	1		3,2
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	3,5	2,3	0,7	1,2	8	2+2 (w tym niemowlak)	15,7
	Objętość	0,5	1	0,5	0,7	1		3,7
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	2	2,5	1,7	0,3	0,5	1+1 (kobiety)	7
	Objętość	0,5		1	0,1	0,1		1,7
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	3,6	1,7	5,3	1,2	2,4	2+1 (dziecko 10 lat)	14,2
	Objętość	1	0,5	1	0,4	0,5		3,4

Podsumowanie ilości:

Przy obecnym stylu życia potencjał produkcyjny odpadów komunalnych badanych rodzin jest duży.

I pomiar ilości odpadów		całość	średnia dzienna z okresu	ilość w kg/osoba	potencjał roczny
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	15,30 kg	0,73 kg	0,36 kg	132,96
Rodzina 2	Masa wejście [kg]	63,8 kg	3,04 kg	1,01 kg	368,65
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	48,3 kg	2,30 kg	0,58 kg	209,88
Rodzina 4	Masa wejście [kg]	21,40 kg	1,02 kg	0,51 kg	185,98
Rodzina 5	Masa wejście [kg]	47,40 kg	2,26 kg	0,75 kg	274,62

Mikromorfologia

Oprócz ogólnej ilości badanych odpadów kluczowe jest także sprawdzenie jego zawartości, czyli ile dobrej jakości surowca, a ile odpadów nadających się tylko do spalenia znajduje się w takim worku. To badanie nazywane jest analizą mikromorfologiczną i w tym eksperymencie pod lupę został wzięty żółty worek. Analiza ta przedstawia podział na rodzaje odpadów według klasyfikacji ustawowej i przydatności do recyklingu.

Badanie 1	15 01 06	Folia transp.	Folia mix	Metal	Alu	Tetra	Pet trans.	Pet zielony	Pet Niebieski	Pet Mix	PS	PP	HDPE	pre RDF	
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	2,9	0,07	0,1	0,6	0,02	0,4	0,01	0,01	0,2	0	0,01	0,09	0,09	1,3
	(%)	100,00%	2,41%	3,45%	20,69%	0,69%	13,79%	0,34%	0,34%	6,90%	12,81%	0,34%	3,10%	3,10%	44,83%
Rodzina 2	Masa wejście [kg]	4,7	0	0,7	0,3	0,04	0,7	0,002	0	0,4	0,2	0,2	0,3	0,5	1,34
	(%)	99,62%	0,00%	14,89%	6,38%	0,85%	14,89%	0,04%	0,00%	8,51%	4,26%	4,26%	6,38%	10,64%	28,51%
											16,42%				
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	6,7	0,03	0,5	0,4	0,06	0,4	0,3	0,4	0,4	0	0	0,3	0,5	3,41
	(%)	100,00%	0,45%	7,46%	5,97%	0,90%	5,97%	4,48%	5,97%	5,97%	0,00%	0,00%	4,48%	7,46%	50,90%
											26,98%				
Rodzina 4	Masa wejście [kg]	6,3	0,04	0,6	0,5	0	0,8	0,2	0,2	0,5	0,8	0,3	0,2	0,5	1,66
	(%)	100,00%	0,63%	9,52%	7,94%	0,00%	12,70%	3,17%	3,17%	7,94%	12,70%	4,76%	3,17%	7,94%	26,35%
											10,42%				
Rodzina 5	Masa wejście [kg]	4,8	0	0,4	0,4	0	0,5	0,1	0	0,4	0	0,3	0,3	0,5	1,9
	(%)	100,00%	0,00%	8,33%	8,33%	0,00%	10,42%	2,08%	0,00%	8,33%	0,00%	6,25%	6,25%	10,42%	39,58%

Kluczowym w tym badaniu jest pokazanie ile surowca nadającego się do recyklingu trafia do żółtego worka (procentowo): folia transp. folia mix, tetra pak, pet trans., pet zielony, pet niebieski, PS, PP, HDPE, a jaki jest udział tzw. balastu, czyli odpadów, które nie nadają do recyklingu a jedynie do spalania. Mowa o tzw. pre RDF, frakcji energetycznej, która wytwarza ciepło spalania powyżej 6MJ/kg i nie kwalifikuje się do składowania na kwaterach zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania. Odpady te, stanowiące zawartość worka żółtego i szarego, trafiają do spalania, w przyszłości do spalarni tego typu odpadów w Gdańsku, która działa jak elektrociepłownia tyle, że produkuje energię i ciepło właśnie z tej wspomnianej grupy odpadów komunalnych.

W pierwszym badaniu wykonanym „na worku żółtym” ilości występującego w nim surowca i pre RDF prezentują się następująco:

	pre RDF	ilość surowca
Rodzina 1	45%	55%
Rodzina 2	29%	71%
Rodzina 3	51%	49%
Rodzina 4	26%	74%
Rodzina 5	40%	60%

Najczęściej popełniane błędy przy segregacji odpadów w tym okresie

W badaniach opinii publicznej, które poprzedzały rozpoczęcie eksperymentu https://www.szanujesegreguje.pl/files/14/Wyniki_badania_sondażowego_ZUT_w_Gdańsku.pdf, prawie 73% gdańszczan odpowiedziało, że nigdy nie ma wątpliwości jaki odpad do jakiego pojemnika powinni wyrzucić. W praktyce, na przykładzie uczestników, wyglądało to nieco inaczej.

W badanej grupie zaobserwowaliśmy następujące błędy, popełniane podczas segregacji:

- **Pojemnik żółty** – styropian, listki po lekach, brudne folie, brudne i tłuste opakowania, papiery, zabawki, pędzle z farbą, czasopisma, niezgniecione butelki, niezakręcone butelki, folijki nie były zdarte z opakowań np. po mięsie, worki w workach, z opakowań plastikowych po mięsie nie był usuwany tzw. pochłaniacz, papierki po cukierkach, tłusta butelka po oleju jadalnym, drewno, trudne do zidentyfikowania produkty, opakowania bez symbolu oznaczającego przydatność do recyklingu.
- **Pojemnik niebieski** – brudny papier, połączony z folią, mokre chusteczki, folie.
- **Pojemnik zielony** – zakrętki aluminiowe

**Badanie ilości odpadów komunalnych wyprodukowanych
w 5 gospodarstwach domowych w terminie 21.05 – 11.06.2019 r.**

II pomiar ilości odpadów		28.05.2019	04.06.2019	11.06.2019	całość z okresu
Rodzina 1	(1+1 senior)	0,9	1,5	0,9	3,3
Rodzina 2	(2)+(1 niemowlak)	14,6	11,1	10	35,7
Rodzina 3	(2)+(1)+(1 niemowlak)	15,9	9,8	13,9	39,6
Rodzina 4	(1+1 kobiety)	4,6	2,3	3,1	10
Rodzina 5	(2)+(1 dziecko 10l.)	5,2	12	3,2	20,4

Drugie badanie ilości odpadów komunalnych zebranych w gospodarstwach domowych uczestników miało miejsce od 28 maja do 11 czerwca. To badanie poprzedzone zostało cyklem warsztatów i szkoleń, które miały na celu zwiększenie świadomości uczestników nie tylko w aspekcie właściwej segregacji ([warsztaty z SuperSorterem](#)), ale także możliwości ograniczania przez nich produkcji odpadów we własny domu poprzez kompostowanie ([warsztaty Kompostuj, bo warto](#)), poznania rodzajów plastików i świadomego ich wyboru jako opakowań nadających się lub nie do recyklingu ([warsztaty „Wybieraj świadomie”](#)), wartości ponownego wykorzystywania odpadów ([warsztaty „Wykorzystuj ponownie”](#)), wartości recyklingu ([warsztaty „Ty wyrzucasz, inni z tego produkują”](#)), czy wyzwania związanego z marnotrawstwem żywności ([warsztaty „Nie marnuj”](#)).

Po cyklu szkoleń, wizyt studyjnych i warsztatów nastąpił kolejny etap projektu, czyli 3 odbiory odpadów od uczestników, którzy stanęli przed zadaniem zmiany swoich nawyków i ograniczenie ilości produkowanych odpadów. Pomiar przeprowadzono – adekwatnie do pierwszego badania – w cyklach tygodniowych: 21- 28.05; 28.05-04.06; 04.06-11.06.

Mówimy - sprawdzam!

Pierwszy pomiar – za okres 21- 28.05 - przyniósł następujący wynik:

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	28.maj
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	0,3	0,2	0	0,2	0,2	1+1 (seniorzy)	0,9
	Objętość	0,1	0,1	0	0,3	0,1		0,6
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	0	0,4	0	0,4	13,8	2+1 (niemowlak)	14,6
	Objętość	0	0,2	0	0,2	1		1,4
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	0	1,8	6,5	0,6	7	2+2 (w tym niemowlak)	15,9
	Objętość	0	0,5	0,3	0,3	0,3		1,4
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	0,9	0,8	2,4	0,4	0,1	1+1 (kobiety)	4,6
	Objętość	0,1	0,3	0,3	0,3	0,1		1,1
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	2,1	0,7	1,2	0,8	0,4	2+1 (dziecko 10 lat)	5,2
	Objętość	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3		1,6

Drugi pomiar – za okres 28.05-04.06 - wyglądał tak:

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	28.maj	04.cze
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	0,6	0,4	0,3	0	0,2	1+1 (seniorzy)	0,9	1,5
	Objętość	0,1	0,2	0,1	0	0,1		0,6	0,5
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	0	0,9	0	0,2	10	2+1 (niemowlak)	14,6	11,1
	Objętość	0	0,4	0	0,1	0,7		1,4	1,2
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	0,5	1,7	0	3,8	3,8	2+2 (w tym niemowlak)	15,9	9,8
	Objętość	0,1	1	0	1	0,4		1,4	2,5
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	0,4	0,5	0,8	0,5	0,1	1+1 (kobiety)	4,6	2,3
	Objętość	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1		1,1	1,1
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	5,8	0,9	1,6	1,1	2,6	2+1 (dziecko 10 lat)	5,2	12
	Objętość	0,4	0,3	0,2	0,5	0,2		1,6	1,6

Trzeci pomiar – za okres 04.06-11.06 – wyglądał tak:

		bio	plastik	szkło	papier	resztkowe	rodzina	28.maj	4 czerwca	11 czerwca
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	0,2	0,4	0	0,1	0,2	1+1 (seniorzy)	0,9	1,5	0,9
	Objętość	0,1	0,1	0	0,1	0,1		0,6	0,5	0,4
Rodzina 2	(Worki)Masa wejście [kg]	0,3	0,9	1,5	0,4	6,9	2+1 (niemowlak)	14,6	11,1	10
	Objętość	0,1	0,5	0,1	0,1	0,7		1,4	1,2	1,5
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	0,6	2,6	4,1	1,9	4,7	2+2 (w tym niemowlak)	15,9	9,8	13,9
	Objętość	1	1	0,3	0,7	0,3		1,4	2,5	3,3
Rodzina 4	(Worki)Masa wejście [kg]	0,9	0,9	0,8	0,3	0,2	1+1 (kobiety)	4,6	2,3	3,1
	Objętość	0,2	0,5	0,1	0,2	0,1		1,1	1,1	1,1
Rodzina 5	(Worki)Masa wejście [kg]	1	0,6	0,5	0,6	0,5	2+1 (dziecko 10 lat)	5,2	12	3,2
	Objętość	0,5	0,4	0,1	0,3	0,2		1,6	1,6	1,5

W drugim badaniu roczny potencjał produkcyjny (wyliczony na wycinkowym fragmencie badanych 21 dni) wyglądał tak:

II pomiar ilości odpadów		całość	średnia dzienna z okresu	ilość w kg/osoba	potencjał roczny
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	3,3kg	0,16 kg	0,08 kg	28,7 kg
Rodzina 2	Masa wejście [kg]	35,70 kg	1,70 kg	0,57 kg	206,8 kg
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	39,60 kg	1,89 kg	0,47 kg	172,1 kg
Rodzina 4	Masa wejście [kg]	10 kg	0,48 kg	0,24 kg	86,9 kg
Rodzina 5	Masa wejście [kg]	20,40 kg	0,97 kg	0,32 kg	118,2 kg

MIKROMORFOLOGIA

Wyniki II badania wykonane „na worku żółtym” - przedstawienie ilości występującego w nim surowca i pre RDF.

		15 01 06	Folia transp.	Folia mix	Metal	Alu	Tetra	Pet trans.	Pet zielony	Pet Niebieski	Pet Mix	PS	PP	HDPE	preRDF
Badanie II											14,00%				
Rodzina 1	Masa wejście [kg]	1	0	0	0,05	0,352	0	0	0,02	0,12	0	0,1	0	0,3	
	[%]	100%	0,00%	0,00%	5,00%	5,80%	35,20%	0,00%	0,00%	2,00%	12,00%	0,00%	10,00%	0,00%	30,00%
											27,73%				
Badanie I															
Rodzina 2	Masa wejście [kg]	2,2	0,001	0	0,2	0,049	0,1	0,31	0	0	0,3	0	0,4	0,1	0,74
	[%]	100%	0,05%	0,00%	9,09%	2,23%	4,55%	14,09%	0,00%	0,00%	13,64%	0,00%	18,18%	4,55%	33,64%
											10,23%				
Badanie I															
Rodzina 3	Masa wejście [kg]	4,4	0,14	0	0,55	0,311	0,8	0	0	0	0,45	0	0,5	0,009	1,64
	[%]	100%	3,18%	0,00%	12,50%	7,07%	18,18%	0,00%	0,00%	0,00%	10,23%	0,00%	11,36%	0,20%	37,27%
											13,08%				
Badanie I															
Rodzina 4	Masa wejście [kg]	3,9	0,1	0,3	0,6	0,19	0,4	0	0	0,11	0,4	0	0,26	0,25	1,3
	[%]	100%	2,56%	7,69%	15,90%	4,32%	10,26%	0,00%	0,00%	2,82%	10,26%	0,00%	6,67%	6,41%	33,33%
											15,95%				
Badanie I															
Rodzina 5	Masa wejście [kg]	2,2	0,003	0,2	0,5	0,05	0,11	0,2	0	0	0,151	0,002	0,011	0,01	0,963
	[%]	100%	0,14%	9,09%	22,73%	2,27%	5,00%	9,09%	0,00%	0,00%	6,86%	0,09%	0,50%	0,45%	43,77%

	pre RDF	ilość surowca
Rodzina 1	30%	70%
Rodzina 2	34%	66%
Rodzina 3	37%	63%
Rodzina 4	33%	67%
Rodzina 5	44%	56%

***

Podsumowanie końcowe

Wyzwanie, przed którym stanęli uczestnicy projektu to zmiana nawyków na proekologiczne, co z kolei miało przełożyć się na mniejszą produkcję odpadów.

Porównajmy zatem wyniki badań z dwóch okresów pomiarów:

I pomiar – od 15.04 do 30.04.2019 r. (3 badania)

II pomiar – 28.05.2019 – 11.06.2019 r. (3 badania)

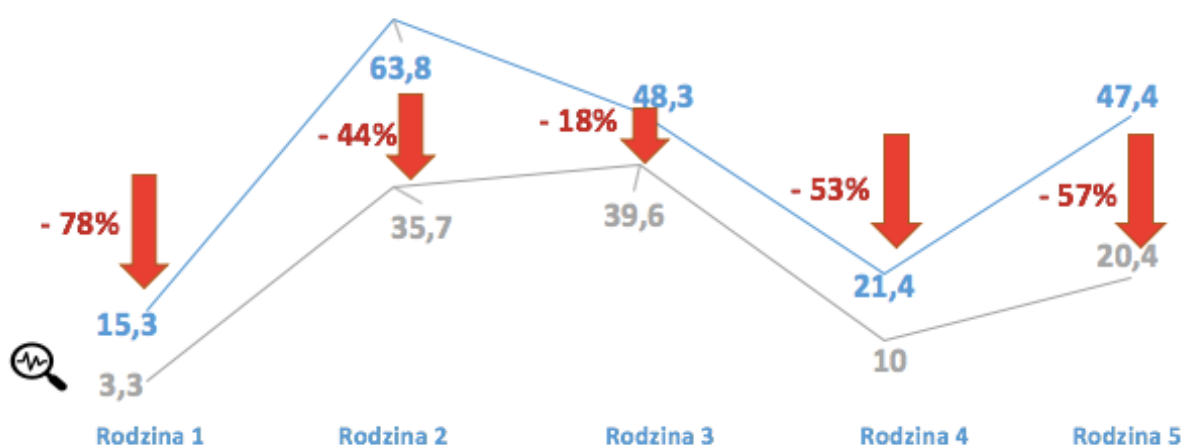
I pomiar ilości odpadów	15.04.2019	23.04.2019	30.04.2019	całość z okresu
Rodzina 1 (1+1 senior)	3,5	7,1	4,7	15, 30
Rodzina 2 (2)+(1 niemowlak)	18,5	27	18,3	63,8
Rodzina 3 (2)+(1)+(1 niemowlak)	16,1	16,5	15,7	48,3
Rodzina 4 (1+1 kobiety)	6,7	7,7	7	21, 40
Rodzina 5 (2)+(1 dziecko 10l.)	13	20,2	14,2	47,4

II pomiar ilości odpadów	28.05.2019	04.06.2019	11.06.2019	Średnia z okresu
Rodzina 1 (1+1 senior)	0,9	1,5	0,9	3,3
Rodzina 2 (2)+(1 niemowlak)	14,6	11,1	10	35,7
Rodzina 3 (2)+(1)+(1 niemowlak)	15,9	9,8	13,9	39,6
Rodzina 4 (1+1 kobiety)	4,6	2,3	3,1	10
Rodzina 5 (2)+(1 dziecko 10l.)	5,2	12	3,2	20,4

Sumaryczna ilość wyprodukowanych odpadów spadła w przypadku każdej rodziny - co dotyczy każdej jednostki badanej, czyli rodziny oraz każdego okresu pomiaru. Uczestnicy ograniczali wytwarzanie odpadów w swoich domach w różnych zakresach.

Na produkcję odpadów wpływa struktura gospodarstwa domowego

Przypomnijmy, nasi uczestnicy to 5 gospodarstw domowych zróżnicowanych pod kątem: liczby osób przypadających na nie, wiek, liczby dzieci, wiek dzieci oraz miejsce zamieszkania.

RODZINA 1 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch seniorów

RODZINA 2 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny i jednego niemowlaka

RODZINA 3 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny (wiek 30+) z dwójką małych dzieci (z czego jeden niemowlak) =

RODZINA 4 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny 2 pokolenia kobiet (45+ i 25+)

RODZINA 5 - gospodarstwo domowe składające się z dwóch dorosłych członków rodziny i dziecka (8+)

Największy postęp, jeśli chodzi o ilość produkowanych odpadów wykazała „Rodzina 1” - seniorzy, którzy w pierwszym okresie pomiaru wyprodukowali (wszystkich frakcji) ponad 15

kg odpadów. Poprzez wykonaną pracę, zmianę nawyków i zwiększenie świadomości ograniczyli oni swoją produkcję odpadów o 78 % i w drugim okresie (po szkoleniach) wyprodukowali zaledwie 3,3 kg odpadów.

Dużą redukcję produkcji odnotowała też „Rodzina 5” składająca się z dwóch osób dorosłych i dziewczynki w wieku szkolnym, gospodarstwo domowe zamieszkują także: chomik i papuga. Rodzina ta wyprodukowała w pierwszym okresie 47,4 kg odpadów, w drugim okresie po warsztatowym zeszła do 20,4 kg. Oznacza to, że dzięki wspólnej pracy, zmianie nawyków, a przede wszystkim chęci była w stanie ograniczyć ilość gromadzonych odpadów o 57%.

Kolejną rodziną, która wykonała tytaniczną pracę jest „Rodzina 4”, która ograniczyła produkcję własnych odpadów o 53%. Rodzina ta również składa się z dwóch członków gospodarstwa domowego, podczas pierwszego badania wyprodukowała 21,40 kg odpadów, by po cyklu szkoleń i zmianie nawyków ograniczyć produkcję do 10 kg.

Warty zauważenia jest fakt, że w rodzinach z mniejszą liczbą członków w gospodarstwie domowym i powyżej 18 roku życia, ograniczenie ilości wytwarzanych w domach odpadów jest możliwe nawet o więcej niż 50%. W gospodarstwach domowych, gdzie funkcjonują niemowlaki, ten potencjał spada.

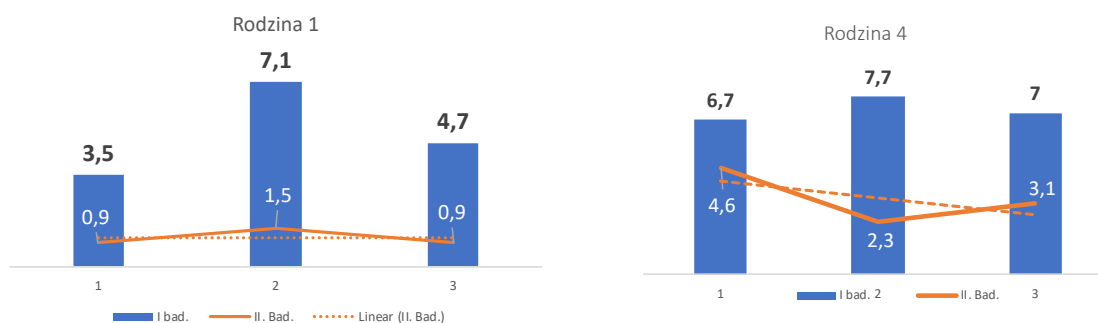
„Rodzina 2” i „Rodzina 3” stanęły przed najtrudniejszym zadaniem ograniczenia ilości produkowanych odpadów reszkowych (głównie zużyte pampersy), które w każdym tygodniu w znacznym stopniu obciążały konto rodziny. Tygodniowo – jeśli spojrzeć na produkcję – odpadów reszkowych na „Rodzinę 2” i „Rodzinę 3” przypadało od 10 kg (min.) do 14 kg – tyle ważyły zużyte pampersy, które należą do tzw. frakcji wysokoenergetycznej.

„Rodzina 2” (trzyosobowa, w tym niemowlak) w pierwszym badanym okresie wyprodukowała 63,8 kg odpadów, by w drugim okresie – dzięki wzmożonej segregacji oraz podjętej próbie pieluszkowania wielomateriałowego – rodzinie udało się zejść do 35,7 kg odpadów. Oznacza to, że ograniczyła produkcję odpadów o 44%.

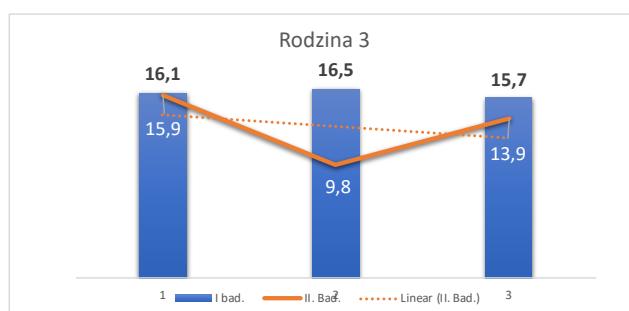
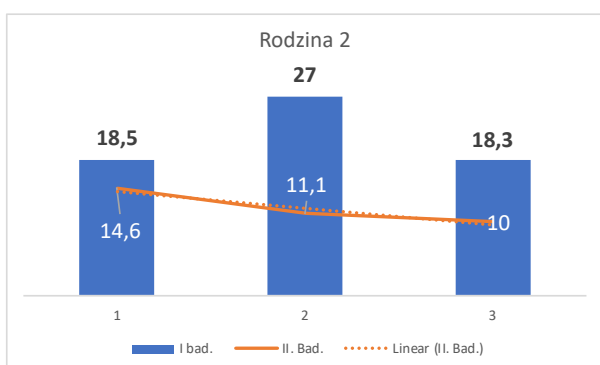
„Rodzina 3” – naliczniejsza, w skład której wchodzi oprócz dwójki osób dorosłych także trzylatka oraz niemowlak wyprodukowała w pierwszym okresie (przedszkolowym) 48,3 kg odpadów. W drugim okresie udało jej się ograniczyć ilość odpadów o 18%, w tym okresie wyprodukowała 39,6 kg odpadów. Również ta rodzina podjęła próbę przejścia na pieluszki wielomateriałowe.

Struktura gospodarstwa domowego, a ilość wyprodukowanych odpadów na rodzinę

O ilości wyprodukowanych odpadów decyduje zarówno liczba osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe jak też wiek domowników. Widać wyraźnie, że w gospodarstwach domowych składających się z dwóch osób w wieku powyżej 18 lat dużo łatwiej jest, przy wspólnej pracy, ograniczyć ilość powstających odpadów niż rodzinom z dziećmi. Rodzinom (1 i 2) udało się to zrobić w **78% i 53%**

Ilość odpadów wyprodukowanych przez rodziny z niemowlakami (Rodzina 2 i Rodzina 3) jest zdecydowanie większa i oscyluje w badanym pierwszym okresie od 63 do 48 kg i drugim od 35 do 39 kg. Oznacza to, że jednej z rodzin udało się ograniczyć ilość wytwarzanych odpadów o 44%, drugiej o 18%. Tu zdecydowanym „wytwórcą” odpadów są niemowlaki, które używają pieluszek jednorazowych. One generują od 35 do 50% ilości odpadów w tych rodzinach.

W święta produkujemy większą ilość odpadów

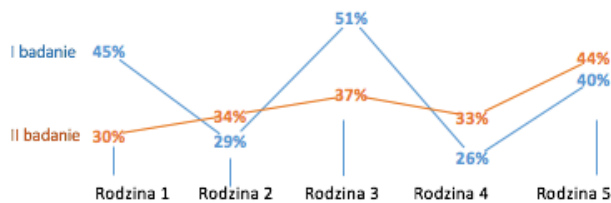
To nie mit, że okresy świąteczne wiążą się z większą produkcją odpadów. Widać to także na przykładzie uczestników biorących udział w projekcie. Pierwsze badanie składało się z 3 pomiarów, z czego drugi pomiar miał miejsce po świątach Wielkiej Nocy. W tym okresie w „kubłach” naszych uczestników pojawiło się zdecydowanie więcej śmieci, nawet o 100%.

		15.kwi	23.kwi	wzrost
Rodzina 1	1+1 (seniorzy)	3,5	7,10	103%
Rodzina 2	2+1 (niemowlak)	18,5	27,00	46%
Rodzina 3	2+2 (w tym niemowlak)	16,1	16,50	2%
Rodzina 4	1+1 (kobiety)	6,7	7,70	15%
Rodzina 5	2+1 (dziecko 10 lat)	13	20,20	55%

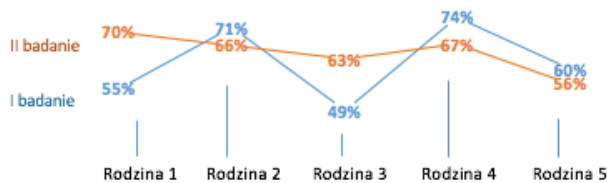

Ile surowca w worku żółtym

Analiza mikromorfologiczna żółtego worka pozwoliła stwierdzić, że średni poziom surowca kształtuje się na poziomie 61%. Warto zauważyć, że poszerzenie świadomości mieszkańców na temat rodzajów tworzyw sztucznych, ich przydatności lub nie do recyklingu, zwiększa ten wynik. Kilka punktów procentowych więcej w surowcach – co należy zaznaczyć – zostało osiągnięte na mniejszej wagowo ilości odpadów pokazuje, że świadomość uczestników eksperymentu wzrosła. Świadczy o tym także mniejszy procentowo wynik preRDF. To badanie pokazuje również jak bardzo potrzebne jest rozwiązanie typu spalarnia odpadów, które zagospodarują mądrze tego typu odpad i przerobią go na energię elektryczną i ciepło.

Ilość pre RDF

Ilość surowca

BADANIE I

	pre RDF	ilość surowca
Rodzina 1	45%	55%
Rodzina 2	29%	71%
Rodzina 3	51%	49%
Rodzina 4	26%	74%
Rodzina 5	40%	60%

38%

61%

BADANIE II

	pre RDF	ilość surowca
Rodzina 1	30%	70%
Rodzina 2	34%	66%
Rodzina 3	37%	63%
Rodzina 4	33%	67%
Rodzina 5	44%	56%

35%

64%

WNIOSKI KOŃCOWE:

1. Można zmienić myślenie o odpadach w ciągu 21 dni, co jest przyczynkiem do zmiany przyzwyczajeń.

Celem projektu było zweryfikowanie, czy w tak krótkim czasie, po przejściu procesu edukacji na temat segregacji odpadów, można zmienić myślenie o odpadach (już nie śmieć, ale surowiec) oraz swoje przyzwyczajenia. Eksperyment pokazał, że jest to możliwe – ilość wytwarzanych odpadów spadła w badanych rodzinach średnio o 50% (pomiędzy pierwszą serią badań a drugą zrealizowaną po warsztatach edukacyjnych), a w trzech przypadkach powyżej 50% (w jednym nawet 78%). Oznacza to de facto, że edukacja ekologiczna jest ważnym elementem w obszarze gospodarki odpadami i wpływa na zmianę stylu życia. Widać

też, że mieszkańcy potrzebują edukacji realizowanej w sposób spójny, całościowy i bardzo praktyczny.

2. Zmiana nawyków może dotyczyć wszystkich mieszkańców

Do projektu zostały zaproszone bardzo zróżnicowane rodziny. Każda z nich poradziła sobie z wyzwaniem. To pokazuje, że zmiana nawyków raczej nie zależy od liczby osób w gospodarstwie, jego struktury, ale w dużym stopniu od stopnia świadomości i motywacji. Dobór gospodarstw domowych pokazał, że w każdym z przypadków można wprowadzić zmiany trybu życia, które przekładają się na to co kupujemy, jak kupujemy, ile w związku z tym produkujemy odpadów i jak segregujemy. Widać też, że potencjał zmian jest ogromny (spadek wytwarzanych odpadów nawet o 18% już jest przecież bardzo duży). Swoje nawyki zmieniły i rodziny z dziećmi i seniorzy (tu ciekawy, wysoki wzrost, pokazujący, że wiek nie musi mieć wpływu na mniejszą skłonność do właściwego postępowania z odpadami). Wpływu na zmianę nawyków nie miało również miejsce zamieszkania (budownictwo wielorodzinne, jednorodzinne).

3. Jest potencjał zmiany

Podczas eksperymentu nie zauważono u żadnej z osób dużych oporów przed zmianą zachowań (jedynym zauważalnym ogranicznikiem był „brak czasu”). Ponadto eksperyment pokazał, że rzeczywiste doświadczenie daje ogromne efekty - fakt, iż uczestnicy brali udział w praktycznych warsztatach, zaowocował zmianą. Co więcej, zmiana nastąpiła w stosunkowo krótkim czasie – w ciągu zaledwie 21 dni. To wszystko pokazuje, że właściwie prowadzona akcja informacyjno-edukacyjna włączająca odbiorców „poprzez doświadczenie” może wpłynąć na zmianę świadomości nt. właściwego postępowania z odpadami u większej grupy mieszkańców Gdańska.

4. Edukacja musi być kontynuowana

Mimo wysokich deklaracji gdańszczan (73% twierdzi, że nie ma wątpliwości co gdzie wyrzucić) okazuje się, że często nie wiemy jakie odpady powinny znaleźć się na przykład w „żółtym worku”. Nadal duża część odpadów trafiających do pojemników na tworzywa to balast, który nie nadaje się do przetworzenia. Dlatego też, edukacja powinna być prowadzona w sposób ciągły i na wiele sposobów. Trzeba ją prowadzić na wielu polach używając różnych narzędzi, bo każdy inaczej przyswaja wiedzę. Należy też zacząć segmentować mieszkańców na tych świadomych ekologicznie i bardziej wyedukowanych (innovatorów), rozpoczynających swoją edukację (naśladowców), nieświadomych i niewidzących konieczności uczenia się nowego sposobu zarządzania własnymi odpadami (tu praca będzie największa). Warto też podkreślić, że schemat: „jednostki samorządowe edukują – przekazują wiedzę mieszkańcom, a mieszkańcy uczą się nawzajem, testując na sobie” się sprawdza.

5. Okresy świąteczne i „trudno zastępowalne” grupy produktów wpływają znacząco na ilość produkowanych odpadów

Nadal pokutuje gromadzenie jedzenia i produktów w okresie świątecznym. Dają się też zauważyć grupy produktów, które bardzo „wsiąkły” w nasz codzienny sposób życia, a które z jednej strony są trudno zastępowalne i z drugiej generują większe ilości odpadów (np. niemowlęce jednorazowe pieluchy).